

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.me@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Värdet av vinden (SOU 2023:18)

Er beteckning: KN2023/03016

Sammanfattning

Länsstyrelsen välkomnar förslagen om närboendes rätt till att ta del av intäkterna från vindkraftsparker samt rätt att få sin fastighet inlöst, med vissa behov av förändringar och förtydligande.

Länsstyrelsen välkomnar också att betänkandet anser att förslaget i Energimyndighetens och Naturvårdsverkets nationella strategi för hållbar vindkraftsutbyggnad bör genomföras genom att länsstyrelserna ges i uppdrag att utarbeta regionala planeringsunderlag.

Länsstyrelsen delar dock utredningens slutsats att tillräckliga incitament för kommuner att medverka till utbyggd vindkraft bara kan uppnås genom en kommunal intäkt. En sådan intäkt kan endast skapas genom statlig finansiering eller skatt vilket utredningen varit begränsad från att omfatta.

Länsstyrelsen delar synpunkten som framkommit i samrådet att de incitament och kompenationssystem som införs bör gälla för all ny fossilfri elproduktion. Förändrade förhållanden för närboende och lokalsamhällen sker vid anläggning av i princip samtliga miljöfarliga verksamheter, infrastrukturprojekt och stadsbyggnadsutveckling. Det bör därför noga övervägas om endast en bransch ska omfattas av dessa krav på ersättning genom lagstiftning. Samtidigt ser Länsstyrelsen inte att det är just avsaknaden av incitaments- och kompenationssystem som är den avgörande skillnaden för tillåtlighets- och acceptansprocesserna mellan olika kraftslag.

Synpunkter på författningsförslaget

Disharmoni mellan lagstiftning

Författningsförslaget är inte i 1 kap. 2 § utformat i enlighet med 21 kap. 13-14 §§ MPF, det vill säga: det är inte alla vindkraftverk över 120 meter som omfattas av 16 kap. 4 § MB om kommunal tillstyrkan. Föreslagen formulering av inledande bestämmelser av

tillämpningsområde (1 kap. 2 §) med vindkraftverk på 120 meter eller högre innebär att även en del icke-tillståndspliktiga, som endast är *anmälningspliktiga* vindkraftverk, omfattas av lagförslaget. I författningsförslaget benämns det som får betraktas att vara ”verksamhetsutövaren” som *tillståndshavaren*. Länsstyrelsen Skåne vill understryka att inte alla vindkraftverk på 120 meter omfattas av miljötillstånd, utan av miljöanmälan och bygglov. Termen *tillståndshavare* bör därför bytas ut. Avser man att enbart omfatta tillståndspliktiga vindkraftverk över 120 meter, behöver detta förtydligas.

När författningsförslaget i 3 kap 2 § samt 6 § hänvisar till tillståndshavaren och därutöver tar upp begreppet tillstyrkan är Länsstyrelsens tolkning att utredningen missat vad som ska gälla för verk som inte omfattas av miljöprövning och kommunal tillstyrkan. Det blir därmed otydligt hur kommunen ska kunna föreskriva dessa villkor för anmälningspliktiga vindkraftverk som enligt föreslagen formulering av 1 kap 2 § omfattas av detta förvaltningsförslag.

Om en tillstyrkan förenas med villkor kommer det innebära att tillståndsmyndigheten måste kontrollera att detta är uppfyllt vid tillståndsprövningen. Detta är inte något som bör sammankopplas med miljöbalksprocessen.

2 kap. Intäktsdelning med närboende

5 §

Ur ett rättviseperspektiv bör intäktsdelningen ske proportionellt till samtliga som ägt fastigheten under produktionsåret.

8 §

Länsstyrelsen ser det som positivt att även nya byggnader omfattas av intäktsdelning. Det innebär att intresse att utveckla områden i anslutning till vindkraftsparker kan vidmakthållas om villkor för buller eller skuggning inte riskerar att överskridas.

10 §

Det bör förtydligas vad en kvalificerad uppskattning innebär samt vem som ska utföra denna uppskattning.

11 §

Det bör ligga på verksamhetsutövaren att rapportera in underlag för intäktsdelningen.

14 §

Genom att begränsa intäktsdelningen till 2 % är det sannolikt att vindkraftparker i mer tätbebyggda områden inte ge full intäktsdelning för närboende. Begränsningen kommer förmodligen medföra att incitament med ersättning uteblir i tätbefolkade kommuner vid anläggande av vindkraft.

18 §

Det bör förtydligas om undantaget från intäktsfördelning baseras på fastigheten eller fastighetsägaren.

3 kap. Kommunala villkor om finansiering av lokalsamhällets utveckling

4§

Man bör överväga om ”landskapsbilden” är rätt ordval i detta sammanhang. Eftersom landskapsbild tas med som aspekt i miljöprövningen finns det risk för begreppsförvirring. Det blir speciellt viktigt att skilja på dessa begrepp när man i utredningen understryker att intäktsdelningen ”har en *kompenserande funktion* för eventuell ekonomisk skada” men inte är utformad som en kompensation för faktisk skada.

8 §

Om bolaget själv ska välja vem i lokalsamhället som ska ta del av finansiering, kan det vara fördelaktigt om kommunen ges möjlighet att i villkoren även ange hur finansieringen ska fördelas mellan näringsliv, organisationer med flera.

10 §

Det bör framgå med vilket intervall som samråd ska ske eller om det endast ska ske en gång.

21 §

Länsstyrelsen anser att finansieringen till lokalsamhället, i det fall det är juridiskt möjligt bör hanteras av kommunen genom en fond eller liknande för att öka rättssäkerheten i hur medel fördelas till lokalsamhället.

4 kap. Rätt till inlösen 6 §

Det bör förtydligas hur bostäder på arrendetomt omfattas av möjligheten till inlösen.

Allmänna synpunkter om författningsförslaget

Det bör inkluderas en lagparagraf som medger möjlighet att retroaktivt få ersättning om det visar sig att en närboende inte fått ta del av intäktsdelning som den haft rätt till.

Allmänna synpunkter

Flera av betänkandets förslag innebär vid genomförande ökad arbetsbelastning för länsstyrelserna. Det rör dels åtgärderna gällande regionala planeringsunderlag och eventuell rådgivning och granskning kopplat till kommunernas planer som tas fram. Det behövs således inte enbart tillskjutas resurser för kommunernas framtagande av dessa planer utan även Länsstyrelsens och eventuellt andra myndigheters ökade arbete. Energimyndigheten och Länsstyrelsen i Västra Götaland har sedan betänkandet skickats på remiss fått i uppdrag att ta fram sådan vägledning. Denna vägledning bör även synliggöra länsstyrelsens uppgift kopplat till avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningar, det vill säga om kommunen bedömer att en strategisk miljöbedömning behöver tas fram.

För vindkraftens fortsatta utveckling behöver frågan om kommunala incitament skyndsamt lösas. För att avvaktan av ytterligare utredning i sig inte ska hindra utbyggnaden bör kommunala incitament infatta någon typ av retroaktivitet. Denna retroaktivitet kan dock inte ytterligare bidra till den oförutsägbarhet och rättsosäkerhet som annan svensk lagstiftning – den kopplad till processen för kommunal tillstyrkan – redan innebär för de verksamhetsutövare som vill bygga vindkraft. Länsstyrelsen har i yttrandet för betänkandet En rättssäker vindkraftsprövning (SOU 2021:53 er beteckning M2021/01277) tidigare lyft behovet av att ändra tillvägagångssättet för kommunal tillstyrkan.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Ola Melin med klimat- och energistrateg Sandra Johanne Selander som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.